

tjuvar, och det är redan därför svårt att tänka sig Bellman och Villon arbeta med dylika uppgifter. Men att, generellt sett, ett ofantligt avstånd kan föreligga mellan livet och dikten är obestriddt. En Don Juan kan besjunga försakelsen och en asket den erotiska njutningen, även om det icke sker med den tekniska sakkunskap som andra förfogar över. Gustaf Hellström beskriver i Snörmakare Lekholm på ett oföglömligt sätt hur en till avhållsamhet omvänd alkoholist återgår till spriten för att få inspiration till en nykterhetssång. Här är sammanhanget ytligt, men det kan vara djupare: man diktar om egenskaper som man icke äger, händelser som man icke upplever, njutningar som man ej får lära känna.

Än korsets barn, vars dag av bön var full, de rosor drömmar om som det försmäddade, och syndens son beprisar ångestfull all den försakelse han ej förmådde.

Tanken är alltför välkänd för att det skulle vara behövt att ytterligare utföra den.

Men den väsentliga av Knut Jaensson uppställda frågan är mera central. Helt allmänt kan den sägas gälla om moralisk dikt kan skrivas av omoraliska författare. För att diskutera denna fråga är det egentligen nödvändigt med en rad distinktioner. Ett par allmänna reflexioner må likväl göras. Att hylla en viss moral, fastän man icke tillämpar den, lär, som nyss sagts, icke möta några svårigheter. Snarare kan det påstås att den mera intensiva och extatiska kärlek till dygd och moral som tar diktens form ofta springer fram ur spänningen mellan liv och längtan, den produceras inte av den självfallet och oproblematiskt förträffliga. Men härtill kommer att moderna människor med moral mera sällan menar ett bestämt handlingsätt eller ens en bestämd åskådning. Moralen har romantiserats, den ter sig snarast som en vilja att söka, en känsla av problematik, skuld-känsla och livsångest. Denna "moral" kan utan konflikter förenas icke blott med ett ur andra synpunkter syndfullt liv, utan också med en tämligen total brist på handlingsnormer, med vad man förr i tiden skulle ha kallat moralisk anarkism. Då den moraliska dikten tenderar att bli ett ångestrop blir emellertid frågan om diktens förhållande till diktaren reducerad till en fråga om känslans äkthet.

Slutsatsen blir alltså att diktaren, liksom ingenjören, forskaren eller statsmannen, ur moralisk synpunkt kan vara ungefär vad som helst. Att han kan vara erotoman, alkoholisk eller giftmördare förnekar ingen; dylika egenskaper eller handlingar konstituerar för övrigt i och för sig knappast vad man brukar kalla immoralitet. Han kan likaså vara mera generellt omoralisk, t. ex. sedeslös, lögnaktig och bedräglig, men ändå genom sin längtan efter hållning och disciplin drivas att skriva moraliska dikter. Men han kan också föra ett moraliskt liv, t. o. m. vara en gentleman i detta ords mest triviala och begränsade betydelse. Om han är total moralisk idiot, kan han visserligen inte effektivt hylla dygden och rätttrådheden, men det finns mycket annat att skriva om. Möjligen skulle en sociologisk undersökning visa att diktarna genom-

snittligt lever ett mera regellöst liv än andra människor; en sådan undersökning skulle stöta på nästan oöverstigliga svårigheter.

En dikt måste, såsom Jaensson särskilt betonar i sin andra artikel (12 juni), vara äkta, eller riktigare verka äkta, för att göra intryck. Men detta krav leder knappast till några bestämda fördringar på diktarens person. Rimligen måste en inbillningsrik, temperamentsfull och intelligent diktare på grundval av en övergående stämning eller en lek med tankar kunna skriva lika "äkta" dikter som dem vilka blott en stark och varaktig tro kan avpressa författare av mindre spännvidd. Intensitet, utan stöd av reflektion och teknisk skicklighet, räddar däremot icke alltid dikten från att verka oäkta.

Herbert Tingsten

20/6.
Ökad undervisning i skolorna om amerikanska förhållanden

påyrkas av Sverige-Amerika stiftelsen i en skrivelse till regeringen den 30 april. Stiftelsen framhåller att man bland svenskar ofta möter verklighetsfrämmande föreställningar om det amerikanska folket, särskilt tron att detta folk är mänskligt primitivt och kulturellt lågstående. Vid undervisningen i engelska språket beaktas alltför litet USA, dess samhällsliv, litteratur och kulturella insatser. Skolöverstyrelsen avstyrker förslaget: den felaktiga uppfattningen om Amerika beror icke på brister i den svenska undervisningen, "uppgiften att ge en riktigare bild av amerikanska förhållanden... bör tillkomma de organ och institutioner som förmedlar denna felaktiga uppfattning".

Sverige-Amerika stiftelsen har utan ringaste tvivel rätt i sina påståenden. Det överlägsna förakt för amerikansk politik och kultur som ofta möter även hos formellt bildade svenskar är groteskt; de är i realiteten så obildade att USA:s enorma insatser just på dessa områden är dem totalt främmande. Lika obestriddt är att USA står i skymundan vid undervisningen både i skolorna och vid universitetet. Om dessa premisser erkänns, bör också slutsatsen godtas: en ändring i undervisningen måste i sin mån kunna bidra till ökad kunskap och förståelse. Då skolöverstyrelsen skriver att en riktigare bild av USA bör spridas av dem som förmedlar en felaktig uppfattning frågar man sig om styrelsen försöker skämta; sannolikt är dock att denna absurda formulering beror på slarv eller tråkigt oförståelse, icke på ett förvänt skämtlymne.